

Siste Sjanse

- Stiftelse for bevaring av biologisk mangfold

Ekstrakt

Siste Sjanse har foretatt en kartlegging og verdivurdering av naturtyper i Lørenskog kommune. Arbeidet har dels bestått i en gjennomgang av eksisterende litteratur om natur i kommunen og dels som oppsøkende feltarbeid. Rapporten er utarbeidet for å gi en oversikt over hvordan arbeidet er gjennomført og for å gi en beskrivelse av naturgrunnlag og viktige naturtyper i kommunen. Arbeidet er delvis gjennomført i sammenheng med viltkartleggingen i kommunen.

Nøkkelord

Akershus
Lørenskog
Biologisk mangfold
Naturtyper
Nøkkelbiotoper
Rødlistearter

ISSN: 1501-0708
ISBN: 82-92005-25-0

Siste Sjanse – rapport 2002-6

Tittel

Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Lørenskog kommune

Forfatter

Terje Blindheim

Dato

10. mars 2003

Antall sider

23 + vedlegg

Økonomisk støtte

Naturtypekartleggingen i Lørenskog kommune er finansiert av Lørenskog kommune og Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Siste Sjanse Oslo-kontor: Maridalsveien 120, 0461 OSLO
Telefon 22 71 60 95. E-post: terje@sistesjanse.no
Nettadresse: www.sistesjanse.no

Forord

Siste Sjanse har i perioden 1998 - 2002 kartlagt biologisk viktige områder (nøkkelbiotoper) i Lørenskog kommune. Arbeidet har bestått av feltarbeid, innhenting av eksisterende informasjon, databehandling, kartarbeid og rapportering. Siste Sjanse takker for godt samarbeid med miljøvernssjef Bjørn Torp gjennom hele prosjektperioden.

Kartleggingen av skog skjedde som et eget prosjekt i 1998 og resultatene herfra er hentet fra rapporten som ble laget den gangen (Blindheim 1999). I tillegg til disse registreringene er det foretatt feltkartlegging i forbindelse med registreringer i kulturlandskap og byggesone. I 2002 er prosjektet samkjørt med kartleggingen av vilt i kommunen (Reiso 2002). Norskog har i 2002 kartlagt nøkkelbiotoper på eiendommen Losby Bruk. Disse resultatene er også innlemmet i prosjektet. På basis av dette arbeidet og det som tidligere er gjort, særlig i forbindelse med registreringer i Losbydalen, er kommunen nå rimelig godt undersøkt i forhold til biologisk mangfold.

Kartlegging av biologisk mangfold er imidlertid en tidkrevende prosess og det finnes arter/ artsgrupper og lokaliteter som vi ikke har klart å fange opp i prosjektet, men som kommunen burde ha kunnskap om for å kunne forvalte naturverdiene på en god måte. Ny informasjon om biologisk mangfold bør komme kommunens naturforvaltere for hånde etter hvert som den blir tilgjengelig.

Siste Sjanse og undertegnede håper at denne rapporten gir et godt bilde av det biologiske mangfoldet i Lørenskog. Vi håper den kan være med på å øke forståelsen for hvordan mangfoldet skal forvaltes og derved danne grunnlag for arbeidet med en kommunal handlingsplan for biologisk mangfold.

Oslo den 20. februar 2003

Terje Blindheim
Siste Sjanse

Sammendrag

Siste Sjanse har gjennomført kartlegging og verdisetting av naturtyper i Lørenskog kommune etter DN-håndbok 13. Prosjektet har delvis vært samkjørt med oppdatering av viltkart for kommunen. Resultater fra viltkartleggingen er oppsummert i egen rapport (Reiso 2002). Naturtypekartleggingen er basert på eget feltarbeid, gjennomgang av eksisterende litteratur, herunder også herbariemateriale, samt kontakt med enkeltpersoner.

101 lokaliteter med viktige naturtyper er beskrevet, verdisatt, og registrert i databasen Natur 2000. Informasjon om vilt er registrert i den samme databasen. Lokalitetene er fordelt på 4 hovednaturtyper og 19 ulike naturtyper, i samsvar med DN-håndbok 13. Tyngdepunktet av lokaliteter tilhører hovednaturtypen skog med totalt 51 lokaliteter, deretter har ferskvann/våtmark flest lokaliteter. De vanligste naturtypene er urskog/gammelskog (30) og gammel lauvskog (12). Så følger dammer med 8 lokaliteter.

For det videre arbeidet med biologisk mangfold i kommunen, anbefales det at det utarbeides en plan for sikring og gjenskaping av artsrike naturtyper i kulturlandskapet. Her vil påtenkte og igangsatte beiteprosjekter være av stor nytte. Videre bør overvåking og sikring av amfibielokaliteter prioriteres. Losbyvassdraget med sine godt utviklede meandere og rike forekomster av øyenstikkere bør prioriteres høyt i arbeidet med bevaring av biologisk mangfold. Det er også her viktige at de, i dag, åpne fuktengene omkring elva får forbli åpne.

Av 102 naturtyper er 27 vurdert som svært viktige (A), 33 som viktige (B) og 42 som lokalt viktige (C).

Alle registreringsdata er lagt inn i databasen Natur2000 som er overført til kommunen. Det er utarbeidet faktaark med beskrivelse av naturtypen, artsforekomster osv. for alle lokaliteter. Bakerst i rapporten finnes en kort oversikt over de registrerte lokaliteter sortert etter lokalitetsnummer.

Innholdsfortegnelse

FORORD	2
SAMMENDRAG	3
INNHALDSFORTEGNELSE	4
1. BAKGRUNN	5
2. GJENNOMFØRING	5
2.1 FORARBEIDER OG FELTARBEID	5
2.2 DATABEHANDLING	5
2.3 RAPPORTERING.....	5
3. NATURGRUNNLAG	6
3.1 BOTANIKK	7
3.2 SPESIELLE NATURTYPER I LØRENSKOG – ANSVARSTYPER	8
3.3 VERNE- OG PLANSTATUS FOR NOEN OMRÅDER.....	8
4. METODE.....	9
4.1. KRITERIER FOR Å SKILLE MELLOM SVÆRT VIKTIGE, VIKTIGE OG LOKALT VIKTIGE OMRÅDER	9
4.2 BEHANDLING AV DATA – DATABASE	10
4.3 VERDISETTING AV DAMMER	13
4.4 REGISTRERING OG AVGRENSNING AV BEITEOMRÅDER.....	13
4.5 SAMORDNING AV NATURTYPE- OG VILTKARTLEGGING.....	13
5. RESULTATER.....	15
5.1 OVERSIKT OVER KARTLAGTE NATURTYPER	15
5.2 ARTER	16
5.2.1 Røddlistede sopp.....	16
5.2.2 Røddlistede lav og moser.....	17
5.3.3 Røddlistede karplanter	17
5.3.4 Røddlistede insekter.....	17
5.3 FERSKVANN.....	19
6. VIDERE ARBEID.....	20
6.1 PRIORITERTE OPPGAVER.....	20
6.2 RESTAURERING AV ELVENATUR ØST FOR KNATTEN	20
7. LITTERATUR.....	22
VEDLEGG 1: OMRÅDER SOM KREVER SKJØTSEL	24
VEDLEGG 2: LISTE OVER REGISTRERTE KARPLANTER I LØRENSKOG KOMMUNE, TOTALT 413 ARTER AV 1860 POSTER I BASEN (BLANDING AV BOKMÅL OG NYNORSK NAVNSETTING I LISTA)	25
VEDLEGG 3: KORT LOKALITETSINFORMASJON	27
VEDLEGG 4: OVERSIKTSKART OVER LOKALITETER	33

1. Bakgrunn

Det er en politisk målsetting at alle landets kommuner i løpet av år 2003 skal ha gjennomført kartlegging og verdisetting av viktige områder for biologisk mangfold på sine arealer (St.meld nr. 58 (1996/97), 1996-97). Direktoratet for naturforvaltning startet i 1999 opp prosjektet: *Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold*. Direktoratet har i den anledning utarbeidet en håndbok som angir hvordan kommunen skal finne fram til et utvalg viktige naturtyper og hvordan disse områdene skal verdisettes og innpasses i kommunens arealplaner (Direktoratet for Naturforvaltning 1999a). Naturtypekartleggingen fokuserer direkte på de viktigste områdene for biologisk mangfold. For utdypende informasjon vises det til den rapporten. I det følgende gjennomgås i korte trekk hovedresultater og metode.

2. Gjennomføring

2.1 Forarbeider og feltarbeid

Fra 1999 - 2002 har Siste Sjanse gjennomført en kartlegging og verdisetting av viktige naturtyper i Lørenskog kommune. Kartleggingen er i slutfasen av prosjektet samordnet med viltkartleggingen. Disse resultatene er presentert i egen rapport (Reiso 2002).

En viktig del av prosjektet har vært innhenting av eksisterende informasjon. De viktigste kildene til informasjon har vært diverse litteratur som er laget i forbindelse med utredninger av golfbane i Losbydalen. Skograpporten for småskogeierens areal (Blindheim 1999), amfibieregistreringer (Strand 2000), nøkkelbiotoper på eiendommen Losby Bruk (Thygeson 2003). Se ellers fullstendig litteraturliste for bakgrunns litteratur bak i rapporten.

Feltarbeid har vært høyt prioritert i forbindelse med kartlegging av nøkkelbiotoper i skog. Det er også brukt en god del tid til å oppsøke nye lokaliteter og kvalitetsikre eldre informasjon. I forbindelse med viltkartleggingen er det også brukt tid i felt. Det meste av informasjonen som er lagt inn i databasen er kvalitetssikret i felt med tanke på avgrensning og biologiske kvaliteter.

2.2 Databehandling

Data fra alle områder er lagt inn i databasen Natur2000 (Naturkart DA 2000) som Lørenskog kommune skal bruke for å behandle naturdata. I kap. 4.2 er det gitt en beskrivelse av basens oppbygning. Alle lokaliteter er digitalisert av Siste Sjanse og levert kommunen på Sosi-format.

2.3 Rapportering

Rapporten beskriver metode, generell informasjon om naturgrunnlag i kommunen og statistikk over naturtyper og rødlistearter. Metodebeskrivelsen for naturtypekartleggingen er summarisk, og for en utdyping vises det til innledende kapitler i DN-håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 1999a). Som nevnt bør rapporten ses i sammenheng med tilsvarende rapporter fra miljøregistreringene i skog og rapporten for oppdatering av viltkartet.

3. Naturgrunnlag

Teksten under er hentet fra dokumentet "Miljøtilstanden i Lørenskog kommune" (Torp 2000).

Lørenskog kommune er en innlandskommune og grenser til kommunene Oslo, Enebakk, Rælingen og Skedsmo. Det totale areal er på 70,5 km², hvorav tettstedet Lørenskog utgjør 12,12 km², områder mellom tettstedet og Marka 9,37 km², og Marka 49 km². Kommunen ligger på Romerike og tilhører Akershus fylke. Høyeste punkt er Tronfjell, 360 m o.h., og laveste punkt er på 144 m o.h. i Fjellhamarelva ved grensa til Skedsmo. Geografisk midtpunkt er Grinda v/tidligere Fredheim skole.

Jordbruksarealene ligger som en "buffer" mellom Marka i sør og bebyggelsen i nord. I tillegg til at jordbruksarealene brukes til matproduksjon, er de også viktige i friluftslivssammenheng, spesielt om vinteren.

Fra naturens side er de geologiske og klimatiske forhold mer karrig enn hva en finner rundt Oslofjorden i vest og på Romerikssletta i øst. Dette gjenspeiler seg i at vegetasjon og dyreliv er mer artsfattig enn hos våre naboer.

Berggrunn, løsmasser og landskap:

Kommunen ligger i det østnorske grunnfjellsområde og bergartene er av prekambrisk alder, dvs. eldre enn 600 millioner år. Berggrunnen består av grunnfjell hvor bergartene båndgneis og tonalitt (inneholder flere mørke mineraler som pyroksen, amfibol og biotitt) er dominerende. Til forskjell fra gneisene er tonalitten mer massiv og spalter ikke så godt opp i tykke plater. Tonalitten er en mørk, hard og "tøff" bergart som ikke lett lar seg knuse. Den finnes derfor i mange av de fine utsiktstoppene i Marka. Bergartens egenskap gjør også at den er meget velegnet til puk, slik den utnyttes i Feiring Bruk. Et småkupert landskap med hoveddaldrag i nord-sør retning med mindre sprekkedaler i nordøst-sørvestlig retning er karakteristisk for landskapet. Størst av disse er Losbydalen med Losbyelva, og Elvågadaldraget med bekker og elver som drenerer mot nord til Nitelva, Øyeren og Glomma. En finner bart fjell og tynt morenedekke i toppområdene, mens tykt morenedekke og myr oftest finnes i forsenkningene. 20 til 30 m under den marine grense (MG), på ca. 213 m o.h., ligger leirjordsområdene som også utgjør jordbruksarealene i kommunen. Leirjordsområdene har også gitt sitt navn til kommunen. Lørenskog betyr grenseskogen med leireheimen, og indikerer dermed at vassdraget drenerer store leirområder. Utenom leirjordsområdene består overflaten forøvrig av et tynt lag med bunnmorene i veksling med bart fjell. Naturgeografisk kan Lørenskog sies å tilhøre Østlandets slettebygder.

Klima:

Klimaet er kontinentalt og preges vanligvis av kalde nedbørfattige vintre og varme somre. De meteorologiske gjennomsnittsmålingene baserer seg på 30 års intervaller. Årlig nedbørsnormal ligger mellom 750 til 1000 mm. Døgnet normaltemperatur for januar måned er på ca. -6° C, mens den for juli er på ca. +17° C. Normal årstemperatur er + 2° - + 4° C

Vegetasjon:

Vegetasjonen i Lørenskog er artsfattig sammenlignet med det øvrige Oslo-området. Bjørke-, gråor- og barskoger dominerer landskapet. Gran er det vanligste treslaget, mens furu og løvskog også opptrer i store mengder. I solvendte lier med godt jordsmonn kan en finne edellauv-

skog som eik, ask, alm, lind og hassel. Skogsbildet kan likevel synes variert når innslaget av bjørk, osp og rogn blir stort.

Historisk utvikling fram til i dag:

Etter at innlandsisen forsvant i vårt område for ca. 9 700 år siden og landskapet hevet seg over havnivå, tok veidefolk landet i bruk. Det oppsto et fangstsamfunn hvor menneskene levde nært med naturen og hvor inngrepene var beskjedne. For drøye 3 500 år siden, i overgangen mellom steinalder og bronsealder, foregikk den største ekspansjonen i jordbruket, og det meste av landbruksjorda i Lørenskog ble ryddet.

De eldste funn av menneskelig virksomhet i kommunen stammer fra ca. år 3 000 f.Kr. I vikingtiden var det trolig 20 gårder i bygda, men tallet ble kraftig redusert etter Svartedauen i 1349 og kom ikke opp på tallet fra vikingtid før etter ca. 200 år.

Fram mot nyere tid, fra reformasjonen i 1537, har befolkningstallet variert noe alt ettersom klimaet har forandret seg og epidemier har herjet befolkningen. Gårdene i Lørenskog var relativt små og få (ca. 20 enkeltgårder i vikingtiden), og noe grunnlag for å fø mer enn ca. 300 personer var det ikke.

Oppfinnelsen av vannsaga på 1500-tallet skulle få stor betydning for Lørenskog og distriktet. Bøndene fikk nå yrker ved siden av i tillegg til jordbruket og mange ble sysselsatt i sagbruksnæringen. Østmorksaga i Losby, som delvis er restaurert og symboliseres i kommunevåpnet, angis i drift allerede i 1560. Stor aktivitet i Losbyskogen og på veien gjennom bygda fra Sagelva til Kristiania, viser at mange var sysselsatt i sagbruksvirksomheten. Losby Bruk, kommunens desidert største grunneier, utviklet seg til å bli et solid og trygt sted for de som arbeidet og bodde der, - samtidig som godset ble brukt av borgerskapet i Kristiania til fest, jakt og fiske.

Den første jernbanen i Norge gikk gjennom kommunen og ble åpnet i 1854, men sto ferdig fram til Strømmen allerede i 1852. Ny industri, bl.a. Excelsior Limfabrik (i 1885) og Fjeldhammer Brug (1895), og bosetting ble etablert langs jernbanen nord i kommunen. Sammen med utbygging av veinettet med Strømsveien som sto ferdig i 1912, og dermed større nærhet til hovedstaden, innledet dette en ny æra for bygda. Det var også her Lørenskog tettsted utviklet seg, og ligger i dag som en del av Oslo tettsted mot nordøst til Lillestrøm.

Fra en befolkning på 1 170 innbyggere i 1908, samme år som Lørenskog ble skilt ut fra Skedsmo og dannet egen kommune, har folketallet økt dramatisk, spesielt på 60- og 70-tallet.

I dag har kommunen ca. 30 000 innbyggere. En velutviklet infrastruktur gir mulighet for nye bo- og næringsområder uten altfor store nyinvesteringer.

3.1 Botanikk

Botanikken gjenspeiler i stor grad klima og kvartærgeologiske forhold. Botanisk, som geologisk, er Lørenskog todelt.

1. I "Marka" er det sur berggrunn og denne er eksponert, noe som gir seg utslag i en jevnt over fattig flora. Områdene domineres av barskog med et lite innslag av boreale løvtrær og noe varmekjære løvtreslag i de rikeste og mest eksponerte liene. Rikere vegetasjonstyper finnes i bunnen av brattere lisider hvor det akkumuleres noe mer næring og mineraler i jorda. Her kan det f. eks. vokse leddved, hassel, vårerteknapp og tysbast. Middels og svake boniteter dominerer.

2. Under marin grense finnes langt rikere områder. Næringsinnholdet er høyere i leirjorda, og floraen inneholder et mangfoldig spekter av urter, store bregner og høgstauder. Det er ikke så mange steder i Lørenskog vi finner intakte skoggraviner, men noen eksempler finnes. Det aller meste av leirområdene er brukt til beite eller kornproduksjon.

Det ble brukt noen dagsverk under prosjektet til å oppsøke ulike biotyper for å få en oversikt over mangfoldet av karplanter i kommunen. Mange av disse lokalitetene er ikke prioritert i naturtypesammenheng. Myr, skog, kantvegetasjon mot elver og skrotemark ble undersøkt. I tillegg er det samlet inn informasjon om en del karplanter fra noen av de prioriterte lokalitetene. Totalt er det kartlagt 413 arter, vedlegg 2. Dette er langt fra noen komplett liste og det er gjort lite undersøkelser i det intensivt drevne kulturlandskapet.

3.2 Spesielle naturtyper i Lørenskog – ansvarstyper

Kommunene har ulike naturkvaliteter. Det er derfor særlig viktig at hver enkelt kommune fokuserer spesielt på de naturtypene som er spesielle i egen kommune. Lørenskog har et særlig forvaltningsansvar for ravinlandskapet og de meandrerende bekkene på leirslettene. Dette er naturtyper som er sjelden i nasjonal sammenheng. Lørenskog har også interessante barskogslokaliteter i Østmarka, men disse skiller seg ikke spesielt ut i forhold til annen boreal barskog.

Ravinlandskapet og leirelvslettene favner flere naturtyper i DN-håndbok 13:

- Gråor-heggeskog/flommarkskog
- Naturbeitemark
- Fuktenger som tidligere er beitet
- Meandrerende elvepartier

3.3 Verne- og planstatus for noen områder

- Ramstadslottet naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon 13. desember 2002. Ca 215 daa ligger i Lørenskog kommune. Reservatet består av boreal barskog.
- Østmarka naturreservat ble den 13. desember 2002 ytterligere blitt utvidet i Lørenskog kommune Totalt 1392 daa ligger nå i kommunen. Reservatet består av boreal barskog og flere vann.
- Nøkkelbiotop i Skullerud skog ble vernet ved kommunestyrevedtak den 20. november 2002. Området utgjør 81,8 daa og er tinglyst.
- Kommunen utarbeider reguleringsplan for Losbydalen spesialområde med formål landskapsvern og kulturminnevern.
- Fjellhamarvassdraget, som dekker alle bekker, elver og vann i kommunen, er del av Oslomarkvassdragene, og ble i 1973 varig vernet mot kraftutbygging så vel som mot andre tiltak i vassdraget.

4. Metode

For en gjennomgang av anbefalt metodikk for prosjektet, vises det til kapitlene 1-4 og 6 i DN-håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 1999a). I dette kapitlet gis kun en summarisk gjennomgang av noen viktige metodiske punkter. For en metodegjennomgang for nøkkelbiotopundersøkelser i skog vises det til (Blindheim 1999).

4.1. Kriterier for å skille mellom svært viktige, viktige og lokalt viktige områder

Det understrekes at alle områder som er plukket ut og prioritert i prosjektet, er viktige for det biologiske mangfoldet i kommunen. Til sammen utgjør de en viktig del av det nettverket av lokaliteter/områder som skal være bærebjelken for bevaring av biologisk mangfold i kommunen. De ulike naturtypene er vurdert individuelt og ikke satt opp mot hverandre. Verdisetting er kun ment som et hjelpemiddel *innen* hver naturtype eller hovedtype, og verdiene bør ikke brukes til å rangere lokaliteter som ikke tilhører samme hovedtype.

Rangeringen/verdisettingen av naturtyper er en avveining som bør basere seg på bruk av flere kriterier. I lista under er gjengitt de viktigste kriteriene som er brukt i Lørenskog kommune (lista bygger på DN-håndbok 13, kap 6.2. og egne momenter):

- Størrelse og velutviklethet
- Arrondering
- Grad av tekniske inngrep
- Forekomst av rødlistearter
- Kontinuitetspreg
- Artsrike utforminger
- Utforminger med viktig biologisk funksjon
- Utforminger i sterk tilbakegang (lokalt, regionalt, nasjonalt)
- Sjeldne utforminger (nasjonalt og regionalt).

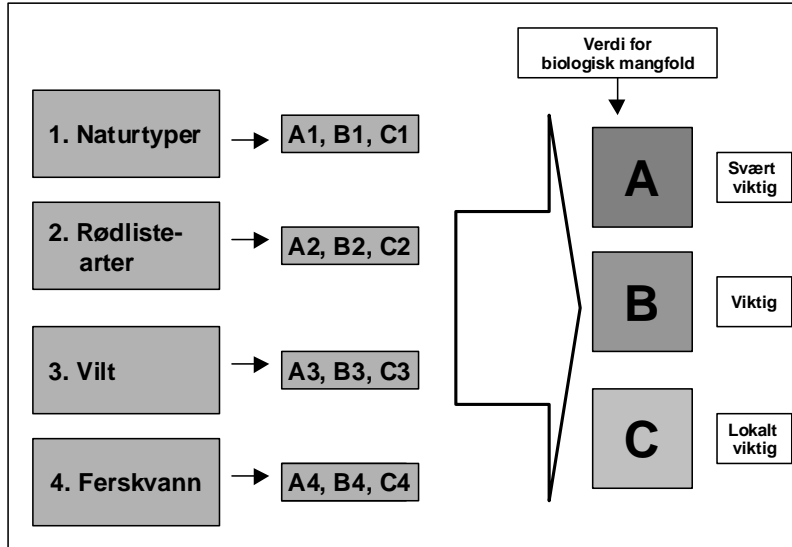
Enkelte kriterier, som forekomst av rødlistearter og grad av tekniske inngrep, er objektive og lette å vurdere. Andre kriterier forutsetter større grad av skjønn og lokalkjennskap til kommunen.

Skjematisk er det fire komponenter ("delverdier") som skal avgjøre den endelige verdien til en lokalitet; *Naturtypeverdi, status til eventuelle funn av rødlistearter, høyeste viltvekt og data fra ferskvann* (figur 1). Alle deltemaene skal verdisettes til A (svært viktig), B (viktig) eller C (lokalt viktige), og den endelig naturtypeverdien er en syntese av verdiene for alle delene. "Reglene" for verdisetting forutsetter at høyeste verdi i ett deltema skal overstyre andre deltemaer, dersom disse har lavere verdi. *Eksempel:* Dersom et av deltemaene får verdi A, skal naturtypen vurderes som en svært viktig lokalitet, selv om andre deltemaer kun når opp i B eller C verdi. Kommer man ut med B eller C verdi for alle deltemaene som er representert på lokaliteten, vil naturtypen være en B eller C lokalitet. DN-håndbok 13 legger opp til et rigid system for verdisetting der artsfunn i rødlistekategori direkte truet (E), sårbar (V) eller sjelden (R) automatisk gir lokaliteten verdi A. I tillegg til hovedretningslinjene i håndboka, bruker Siste Sjanse et kvalifisert skjønn for verdisetting.

Kriteriene for hvilke lokaliteter som er svært viktige og viktige er gitt for hver naturtype i DN-håndboka. Her er det også gitt en faktabeskrivelse samt kriterier for utvelgelse og verdisetting. Når det gjelder lokalt viktige områder (C områder), er disse ikke beskrevet i

håndboka. Et brev fra DN til fylkesmennene beskriver hvordan disse områdene skal tas inn i prosjektet (Direktoratet for Naturforvaltning 1999b).

Figur 1: Verdisetting av biologisk mangfold etter DN-håndbok 13:

Naturtypekartleggingen skal i prinsippet gi oversikt over naturtyper (1) og rødlistearter (2). Eksisterende, nye og framtidige viltdata (3) som overlapper med naturtyper, bør i tillegg innvirke på verdien til naturtypen. Ferskvann (4), er delvis kartlagt i kommunen. Dataene fra disse fire deltemaene skal vurderes slik at det blir mulig å summere/vekte all kunnskap om biologiske verdier for hver lokalitet.

4.2 Behandling av data – database

Her beskrives noen av postene i Natur2000 med vekt på å forklare den praktiske bruken av basen.

Valg av naturtype

En del biotoper inneholder ofte mange ulike naturtyper. Det vil da være et problem å velge hvilken naturtype som skal angis for lokaliteten. Kriteriene som er brukt for utvelgelse av naturtype i en heterogen biotop, er i hovedsak dominansforhold og verdien av de ulike typene som er representert.

Areal

Fordi alle biotopene skal digitaliseres er det ikke lagt inn noe opplysninger om areal i basen.

Beskrivelse/kommentar

I kommentarfeltet er det angitt en beskrivelse av vegetasjon og, naturtilstand, samt en vurdering. Gjennom beskrivelsen skal det framgå hvilke verdier som finnes, og på hvilket grunnlag biotopen er utvalgt som lokalt viktig, viktig eller svært viktig. Alle relevante referanser skal framgå her. Informasjon fra rapporter er sterkt forkortet og forenklet. For mer utførlig informasjon vises det til kilden. Informasjon om nasjonalt rødlistede arter samt spesielle indikatorarter er lagt inn i de ulike artsregistrene. Når det ikke står angitt litteraturreferanse, er informasjonen fremkommet gjennom naturtypekartleggingen. I feltet ”Kort beskrivelse til rapporter”, er det gitt en kortversjon (max 256 tegn) hvor de mest essensielle opplysningene fra beskrivelse-/kommentarfeltet er gjengitt. Kortversjonen egner seg til eksport til andre databaser og GIS systemer.

Vernestatus

I denne posten er det enkelt angitt hvilken vernestatus de enkelte lokalitetene har i dag. De fleste nøkkelbiotoper i skog har ingen vernestatus, mens reservatene har det. Enkelte områder er under utredning for vern, mens andre igjen har en egen planstatus gjennom kommuneplanen.

Trusler

Her er angitt hvilken utvikling som kan være med på å ødelegge de kvalitetene som biotopen har i dag. De vanligste truslene er skogbruksdrift, opphør av beite, grøfting eller nedbygging.

Skjøtsel og hensyn

Her angis opplysninger om forslag til skjøtsel av områder. Det kan også være vist til litteratur som tar opp problematikken mer utførlig. Angivelser for buffersoner rundt kontinuitetsbiotoper i skog er også angitt her. Eventuelle buffersoner er ikke avmerket på kartet.

Område

Alle lokaliteter er plassert i ett eller flere områder. Dette er gjort for enkelt å kunne søke ut de lokaliteter som befinner seg innenfor en enhetlig del av kommunen, for eksempel byggesone eller innenfor et mindre område som har mange lokaliteter, for eksempel Losbydalen spesialområde.

Forvaltningsenhet

For hver lokalitet er det angitt en eller flere forvaltningsenheter. Følgende forvaltningsenheter er benyttet.

- Nøkkelbiotoper i skog med skjøtsel
- Nøkkelbiotoper i skog uten skjøtsel
- Kulturlandskap
- Skjøtselsbetinget område i kulturlandskapet
- Videre undersøkelser ønskelig
- Uprioritert registrert lokalitet
- Våtmark
- Viktig bekkedrag
- Viltbiotop

Inndelingen er et hjelpemiddel for sortering av lokaliteter uavhengig av geografisk beliggenhet og naturtypetilhørighet. Kommunen bør fortsette arbeidet med å finne frem til et sett med forvaltningsenheter som er formålstjenlige for bruken av dataene. Nye forvaltningsenheter kan opprettes permanent eller midlertidig for å få en ryddig behandling av lokalitetsdataene.

Artsregistrene

I registrene for karplanter, vilt og ”spesielle arter” er de rødlistede artene og arter som er brukt som signalarter ført opp. Vanlige arter er, med unntak av karplanter, som regel ikke lagt inn. Artslister for vilt ligger i viltbasen. Kommentarfeltet i registeret for spesielle arter inneholder informasjon om hvor dataene stammer fra dersom de ikke er funnet i arbeidet med prosjektet, samt informasjon om forekomst på lokaliteten.

Sensitive data

Enkelte data bør være unndratt offentlighet, jf. offentlighetsloven §§ 5 og 6, pkt 2c. Dette kan gjelde sensitive artsopplysninger, hekkelokaliteter for truede fuglearter (f.eks. hønsehauk) eller vokseplasser for orkidéer. Når det gjelder funn av sjeldne arter, kan en restriktiv offentlighetspolitikk være både heldig og uheldig, og det må utvises et skjønn før data frigis. Ved hemmeligholdelse er det vanskeligere å kontrollere hva som skjer med populasjoner av sjeldne plantearter (Høiland & Wergeland Krog 1999). Sårbare forekomster risikerer å bli utsatt for tilfeldig negativ påvirkning eller ødeleggelse dersom de holdes hemmelig for de som bruker og forvalter arealet hvor forekomsten finnes. På den andre side kan offentlighet bety fare for ulovlig innsamling til private samlinger.

Datanøyaktighet

Enkelte opplysninger om spesielle arter er hentet fra offentlige herbarier og litteratur. Mange arter er angitt med 1 km nøyaktighet i herbariematerialet, uten videre geografisk angivelse. Slike artsfunn er vurdert, men som regel ikke inkludert i prosjektet som egne lokaliteter. Artene må forvaltes der de faktisk finnes. Dersom en ikke vet rimelig nøyaktig hvor en art er funnet, er informasjonen kun interessant som opplysning for artens utbredelsesområde og voksested, men den er vanskelig å bruke i forvaltningssammenheng. Oppsøkende feltarbeid kan være vanskelig hvis nøyaktigheten og beskrivelsen av funnsted er dårlig.

Vurdering

Graden av dokumentasjon er høyst forskjellig fra lokalitet til lokalitet. Noen er godt undersøkt av flere observatører, mens informasjonsmengden for andre lokaliteter er liten. Under posten ”vurdering” er det mulig å angi hvor godt lokaliteten er undersøkt (godt-, middels-, noe- og ikke undersøkt). Det er mulig å bruke denne kolonnen som en pekepinn om hvor videre undersøkelser bør rettes. Dersom lokaliteten er undersøkt i felt i forbindelse med naturtypekartleggingen, har vi vanligvis angitt lokaliteten som ”middels undersøkt”.

4.3 Verdisetting av dammer

Alle amfibiedammer er viktige fordi de har en viktig økologisk funksjon. Dessuten er antallet intakte dammer drastisk redusert, og verdien av de gjenværende lokalitetene er derfor desto større. Alle dammer hvor det kan være et spesielt potensiale for salamandere verdisettes høyt (viktig eller svært viktig). Dammer som vurderes som mindre egnet, får status C.

Verdisettingen kan bli noe tilfeldig, særlig fordi informasjon om hver enkelt dam i noen tilfeller er begrenset.

4.4 Registrering og avgrensning av beiteområder.

For utvelgelse av beitemarksarealer er det fokusert på følgende kriterier:

- Grad av hevd eller planlagt hevd
- Grad av gjengroing
- Gjødse påvirkning
- Artsfunn

Kombinasjoner av disse kriteriene er brukt for utvelgelse og verdisetting av beiteområder. Arealer som bærer preg av gjødsling, gjenvoksning og opphør av hevd er i liten grad prioritert. Særlig viktige er de lokalitetene som ikke er påvirket av en konstant avrenning fra andre gjødslede arealer. Dette er ofte bakketopper eller bakker som grenser til skog. På grunn av langvarig gjengroing mange steder, og mange år uten hevd, har det vært vanskelig å kartlegge eventuelle restaureringsområder i kulturlandskapet. Alle tiltak med å rydde og øke beitepresset i kommunen er derfor positive, men må ikke gå på bekostning av andre viktige biologiske områder. Bjørndalen er et eksempel på hvordan nyridding av arealer kan gjenskape det gamle kulturlandskapet og dermed også, potensielt, de artene som er knyttet til et slikt landskap. For arts mangfoldets del bør ikke beite gjødsles.

4.5 Samordning av naturtype- og viltkartlegging

- Viltkartlegging (oppdatering av viltkart) har det siste året foregått parallelt med naturtypekartleggingen. Resultatene fra viltkartleggingen er behandlet i egen rapport (Reiso 2002). Både viltdata og naturtypedata er lagt inn i den samme databasen. I prinsippet er naturtypekartleggingen og viltkartleggingen to atskilte prosjekter, og dekkes av hvert sitt lovverk. Ofte er det overlapp mellom viltområder og naturtyper og for den praktiske forvaltningen er det en stor fordel om dataene fra begge prosjektene er tilgjengelig gjennom den samme databasen (i dette tilfellet Natur2000).

Overlapp mellom naturtyper og viltlokaliteter

- Dammer: Her er det 100 % overlapp mellom naturtype og viltlokaliteter. Det er knyttet viltdata til lokaliteten samtidig som naturtypebeskrivelse er gitt. 100 % overlapp kan også gjelde for biotoper som ligger som øyer i jordbrukslandskapet.
- Andre typer overlapp: I slike tilfeller ligger naturtypene (fysisk) 100 % omsluttet av viltområdene, som mindre delområder av disse. Alle viltdata, også de som er samlet innenfor naturtypene, er knyttet til viltlokaliteten.
- Viltdata og naturtypedata som er lagt inn i databasen under samme lokalitetsnummer, kan av og til ha noe ulik avgrensning på viltkart og naturtypekart. Hver avgrensning vil ha sine unike egenskapsdata knyttet til seg.

Generelt er det et stort overlapp mellom viltlokaliteter og naturtypene: gråor-heggeskog, sumpskoger, fuktenger, meanderende elvepartier og kroksjøer, viktige bekke drag, edelløvs skoger og myr av en viss størrelse.

Viltobservasjoner utenom viltlokaliteter

I noen tilfeller eksisterer det viltobservasjoner i registrerte naturtyper som ikke er vurdert som viltlokaliteter ("ingen verdi i kartet"). Slike viltregistreringer er lagt inn som registreringskort i viltbasen, selv om informasjonen knytter seg opp mot en "naturtype-lokalitet". Alternativet ville være å utelate observasjonene helt, dvs. en degradering av naturinformasjon.

5. Resultater

5.1 Oversikt over kartlagte naturtyper

Det er per dags dato registrert totalt 102 ulike naturtyper i kommunen. Tabell 1 oppsummerer de registrerte naturtypene og antall. Det er et potensiale for å finne flere lokaliteter som kvalifiserer som viktige naturtyper, også utenom de naturtypene som allerede er registrert. Det bør også vurderes en finere inndeling av enkelte store lokaliteter dersom det blir igangsatt skjøtsel på deler av arealene. Kun naturtyper som har fått en egen post i databasen er tatt med. Enkelte naturtyper skjuler seg imidlertid i andre lokaliteter og kommer på den måten ikke til uttrykk i statistikken. De vil imidlertid ofte være omtalt i kommentaren for lokaliteten. I tabell 1 er disse naturtypene merket med kursiv og lagt under den naturtypen som oftest inkluderer den. Inkludert disse naturtypene finnes da 19 ulike naturtyper i kommunen.

Totalt 27 biotoper er vurdert som svært viktige – nasjonalt til regionalt viktige (A) biotoper. 33 biotoper er vurdert som viktige – regionalt viktige (B) biotoper. Lokalt viktige biotoper utgjør den største gruppen i utvalget med totalt 42 lokaliteter. Alle C biotopene vil på sikt, med riktig skjøtsel eller fravær av inngrep, potensielt utvikle seg til A eller B lokaliteter. De er derfor, med sitt antall og areal, viktige brikker i en landskapsøkologisk sammenheng.

Tabell 1: De ulike naturtypene som er registrert, deres antall, deres andel av totalt antall registrerte lokaliteter og andel av lokaliteter innen samme hovedtype.

Hovednaturtype	Naturtyper	Antall
Myr	Inntakt høgmyr	2
	<i>Inntakt lavlandsmyr</i>	
Ferskvann/våtmark	Dammer	8
Ferskvann/våtmark	Rike kulturlandskapssjøer	1
Ferskvann/våtmark	Naturlig fisketomme innsjøer og tjern	7
Ferskvann/våtmark	Kilde og kildebekk	1
Ferskvann/våtmark	Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti	3
Ferskvann/våtmark	Viktige bekkedrag <i>Gråor-heggeskog</i>	7
Ferskvann/våtmark	Andre viktige forekomster	6
Kulturlandskap	Småbiotoper	1
Kulturlandskap	Sammensatt kulturlandskap	1
Kulturlandskap	Slåtteenger	1
Kulturlandskap	Fuktenger	2
Kulturlandskap	Naturbeitemark	7
Kulturlandskap	Store gamle trær	3
Skog	Gammel lauvskog	13
Skog	Gråor-heggeskog	2
Skog	Rikere sumpskog	7
Skog	Urskog/gammelskog	30
Totalt		102

Langt de fleste lokalitetene ligger i skog, enten i Marka eller i kulturlandskapet (51 lokaliteter). Urskog/gammelskog (30) favner både gamle furu- og granskoger. I Lørenskog dreier det seg i hovedsak om granskog. Gjennomsnittsstørrelsen for lokalitetene er markert høyere på Losby Bruk enn på småskogeiernes mark. Antall funn av sjeldne og rødlistede arter

er også større i disse biotopene. Det er generelt stor kvalitetsforskjell mellom de utvalgte lokalitetene innen Losby Bruk og den omkringliggende skogen. Forskjellene er vesentlig mindre mellom lokalitetene til de andre grunneierne og den omkringliggende skogen.

Nest etter skog er hovedtypen ferskvann/våtmark den hyppigst forekommende naturtypen. Her er det særlig amfibielokalitetene som trekker opp med totalt 18 lokaliteter fordelt på dammer, fisketomme tjern og andre viktige forekomster.

Det er kun 2 myrer som er lagt inn i hovednaturtype myr, men det finnes arealer med inntakt lavlandsmyr i kommunen. Disse er imidlertid vurdert som for små til å inkluderes i materialet. Noen slike myrer er fanget opp i Østmarka naturreservat, samt i forbindelse med orrfuglleiker. Informasjon om alle registrerte lokaliteter er gitt i vedlegg 3. Ytterligere fakta om hver enkelt lokalitet er lagt inn i databasen.

Noen hoveddata fra hver lokalitet er oppsummert i tabellform i vedlegg 3.

5.2 Arter

Kapitlet omhandler først og fremst rødlistearter (se under for oversikt over rødlistekategorier). Sopp, lav, moser, karplanter og insekter er behandlet i hvert sitt avsnitt.

Tabell 2: Rødlistekategorier i følge siste utgave av den norske rødlista (Direktoratet for Naturforvaltning 1999c).

Forkortelse	Betegnelse	Definisjon
Ex	Utryddet	Arter som ikke har vært registrert i naturen de siste 50 åra. Antatt utryddede arter (forsvunnet for mindre enn 50 år siden) angis med Ex?
E	Direkte truet	Arter som er direkte truet og som står i fare for å bli utryddet i nærmeste framtid dersom de negative faktorene fortsetter å virke.
V	Sårbar	Sårbare arter med sterk tilbakegang, som kan gå over i gruppen direkte truet dersom de negative faktorene fortsetter å virke.
R	Sjelden	Sjeldne arter som ikke er direkte truet eller sårbare, men som likevel er i en utsatt situasjon pga. liten bestand eller med spredt og sparsom utbredelse.
DM	Bør overvåkes	Katogorien omfatter arter som har gått tilbake, men som ikke regnes som truet. For disse artene er det grunn til overvåkning av situasjonen.
DC	Hensynskrevende	Hensynskrevende arter som ikke tilhører kateori E, V eller R, men som pga. tilbakegang krever spesielle hensyn og tiltak.

I tillegg tilkommer *ansvarsartene*. Ansvarsart er ingen truethetskategori, men er ment som et supplement til rødlisten. Listen over ansvarsarter skal dekke arter som bl.a. har en relativt stor andel av totalbestanden innenfor landets grenser, og som Norge derfor har et spesielt stort forvaltningsansvar for.

5.2.1 Rødlistede sopp

Det er totalt kartlagt 14 ulike rødlistede sopparter i kommunen. De fleste er knyttet til barskogsområder i Østmarka. Alle artene forventes og finnes i levedyktige populasjoner i tiden fremover dersom død ved i ulike dimensjoner og nedbrytningsstadier kommer til i tilstrekkelig grad. Et nettverk av nøkkelbiotoper og to større barskogsreservater vil antakelig kunne sørge for denne tilførselen av nødvendig substrat, se tabell 3. For artene som er knyttet til kulturlandskap og skrotemark er det vanskeligere og forutsi mulighet for overlevelse.

Rødlistede sopp utenfor avgrensede naturtyper (Herbariet i Oslo)

ALBATRELLUS SYRINGAE (Gulporet fåresopp) (**R**): AKERSHUS, LØRENSKOG, Fjellhamar. Under Thuja i hage., 1996.07.03, Holst-Jensen, Arne (O-F82647).

BOLETOPSIS LEUCOMELAENA (Gråkjuke) (**DC**): AKERSHUS, LØRENSKOG, Ved Lørenskog kirke., [UTM(ED50): PM 10 44], 1967.09.04, Vetlesen, W.E. - Det. Niemelä, Tuomo 1988 (O-F55268).

HERICIAM CORALLOIDES (Korallpiggsopp) (DC): AKERSHUS, LØRENSKOG, Østmarka, Vesle Tonekollen. på død bjørk., UTM(ED50): PM 12 35, Betula, 1979.08, Wesenberg, Jan; Wesenberg, Kalle - Conf. Koski-Kotiranta, Sari 1985 (O-F88044).

SARCODON VERSIPELLIS (Gulbrun storpigg) (DC): AKERSHUS, LØRENSKOG, Strømmen., 1977.08.28, Soppkontroll - Det. Høiland, Klaus <Note: Innkommet på soppkontroll ved Unn Gerken.+ clamps, small spores < 6u> (O-F87849).

SPARASSIS CRISPA (Blomkålsopp) (DC): AKERSHUS, LØRENSKOG, Hauger gård. Furuskog, åskam, i mose., [UTM(WGS84): PM 09 42], 1996.11.02, Bredal, Stein; Johansen, Britt - Conf. Høiland, Klaus (O-F59720).

Tabell 3: Rødlistede sopp som er knyttet til en eller flere biotoper, antall i parentes

Norsk navn	Trusselkategori	Latinsk navn
Begerfingersopp	DC	Clavicornia pyxidata
Berversagsopp	R	Lentinellus castoreus
Duftskinn (5)	DC	Cystostereum murraini
Granrustkjuke (8)	DC	Phellinus ferrugineofuscus
Korallpiggsopp	DC	Hericiam coralloides
Lappkjuke	V	Amylocystis lapponica
Rynkeskinn (5)	DC	Phlebia centrifuga
Sjokoladekjuke	V	Junghuhnia collabens
Svartsonekjuke (9)	DC	Phellinus nigrolimitatus
Urskogskjuke (3)	E	Perenniporia subacida

5.2.2 Rødlistede lav og moser

Det er pr. januar 2003 ikke kjent noen rødlistede lav eller moser fra kommunen. Ingen av gruppene er spesielt godt undersøkt, men det er lite trolig at kommunen huser mange rødlistede arter fra disse to organismegruppene.

5.3.3 Rødlistede karplanter

Det er totalt kartlagt 4 forskjellige rødlistede arter av karplanter i Lørenskog fordelt på 7 lokaliteter, se tabell 1 for en gjennomgang av rødlisterarter og vedlegg 4 for en oversikt over karplanter som finnes i databasen (7 poster i basen fordelt på 4 ulike arter). 2 av rødlisterartene finnes i Lørenskog i dag, mens en art med stor sikkerhet er utgått og en art har usikker status. De to gjenværende artene har stabile – voksende populasjoner og er begge knyttet til vann. Solblom som er knyttet til hevdete slåtte/beitemarker uten gjødselpåvirkning har vært tilstede flere steder i kommunen tidligere. Den ble sist observert i veikantene i Bjørndalen, men denne lokaliteten ble ødelagt i 2001 i forbindelse med utvidelse av ski- og sykkeltrasé.

Tabell 4: Oversikt over rødlistede arter som finnes eller har eksistert i Lørenskog kommune. Data kommer fra rapporter fra ulike prosjekter, samt datalister fra herbariet i Oslo. I kolonnen er det angitt hvilken lokalitet arten finnes i. Dersom det står U i parentes regnes arten for å være utgått eller den er ikke inkludert i noen biotop. Artene er sortert etter økende truetstatus.

Art	Antall lok.	Rødliste kategori	Siste Sikre funn	Status for hele kommunen	Habitat	Kommentar
Kjempesoleie	2	V	2002	Finnes	Næringsrikt vann	
Solblom	0	DC	2000	Antatt utgått	Slåtte/beitemarker	
Stor andemat	3	DC	2001	Finnes	Næringsrikt vann	Stille vann, dammer
Hornblad	1	DC	1989	Usikker	Næringsrikt vann	

5.3.4 Rødlistede insekter

De fleste rødlistede insektene som er funnet i Lørenskog, totalt 25 ulike arter, er foruten øyenstikkerne ikke knyttet til miljøer med helt unike kvaliteter i landskapet. Mange av artene lever imidlertid på spesielle elementer i landskapet, særlig aldrende løv- og bartrær. Alle billene er funnet gjennom et forskningsprosjekt som har pågått på Losby bruk gjennom de siste 3-4

årene. For øyestikkerne er det Losbyelvas stedvis åpne landskap som gir opphavet til det store mangfoldet innen denne organsimegruppen. Øyestikkerne er varmekjære organismer som trenger glenner i elveløpet så solen får varmet opp lufta skikkelig. Variasjon i bunnforholdene gir livsgrunnlag for ulike arter både av øyestikkere og andre ferskvannsinsekter. Status for artene er usikker pr. 2003, men det har ikke skjedd markerte endringer i landskapet siden artene ble registrert, og de fleste av dem bør derfor kunne finnes. Ett unntak kan være øyestikkere som levde i de deler av Losbyelva som ble påvirket i forbindelse med golfbaneutbyggingen, men da verken elvesidene i en og en halv meters bredde eller bunnforholdene ble påvirket er trolig også disse biotopene bevart.

Tabell 5: I tabellen under er rødlistede insekter listet opp. Billeartene som er merket med stjerne er ikke kjent fra noen av de prioriterte lokalitetene, men er fanget på eiendommen Losby Bruk i Østmarka (Sverdrup-Thygeson & Ims, 2002).

Gruppe	Norsk navn	Rødlstekat.	Latinsk navn
Biller		DC	Scaphisoma boreale
		DC	Plegaderus caesus
		DC	Dorcatoma punctulata
		DC	Ennearthron laricinum
		DC	Cyphaea curtula*
		DC	Ampedus nigroflavus*
		DC	Xylophilus corticalis*
		DC	Microrhagus lepidus*
	Sinoberbille	E	Cucujus cinnaberinus*
		DC	Cryptophagus populi*
		DC	Atomaria alpina*
		DC	Atomaria subangulata*
		DM	Leiesthes seminigra*
		DC	Corticaria lapponica*
		DC	Cis dentatus *
		DC	Mycetophagus fulvicollis*
		DC	Pseudocistela ceramboides*
		DC	Necydalis major*
Sommerfugler	Svartflekket stjertspinner	R	Clostera anachoreta
		R	Psoricoptera speciosella
		V	Callisto insperatella
		V	Scardia boletella
Vårfluer		DC	Chimarra marginata
Øyestikkere	Elvevannymfe	R	Platycnemis pennipes
	Tangelveøyestikker	V	Onychogomphus forcipatus
	Kongeøyestikker	R	Cordulegaster boltoni

5.3 Ferskvann

Fire ulike områder skiller seg ut med kjente forekomster av truede arter knyttet til ferskvann. Langvannet med sin forekomst av den sårbare kjempesoleien, Losbyelva som huser stor variasjon i øyenstikkerfaunaen (Olsvik 1996), Fjellhamarelva med edelkreps og en rekke mindre dammer og tjern i skog og byggesone hvor det finnes stor- og liten salamander samt spissnutefrosk (Strand 2000). Det er kun Losbyvassdraget i Lørenskog som er rimelig godt undersøkt for fauna i ferskvann bortsett fra fisk som er bedre kartlagt. I tillegg er det gjort en grundigere undersøkelse av dammer i byggesonen og mindre tjern i Marka.

Populasjonene av kjempesoleie i Langvannet har trolig flyttet på seg gjennom de siste tiårene. På steder hvor den er kjent fra tidligere er den i dag ikke å finne (Høyland 1988), mens det har dukket opp to nye lokaliteter hvor den ene av disse er i sterk vekst. Populasjonen i vekst er etablert ute i vannet, mens en mindre populasjon er knyttet til fuktig strandsump.

Fjellhamarelva er stedvis meget påvirket av forurensninger, men huser en bestand av edelkreps som er verdifull.

Losbyelva er godt undersøkt, særlig i de søndre delene, i forbindelse med bygging av golfbane. I rapporten til Olsvik (1996) beskrives Losbyelvas øvre deler som et av landets viktigste vassdrag for flere truede øyenstikkere. Kombinasjonen av ulikartede bunnforhold, strømforhold, samt det åpne elvelandskapet som slipper sola til gir rik grobunn for denne artsgruppen. Elva og dens veksling mellom åpne områder og skogkledd kantsoner gir også grunnlag for et rikt fugleliv.

Totalt 18 dammer og tjern i kulturlandskap og skog inneholder en eller flere av de truede amfibiene stor salamander, liten salamander eller spissnutet frosk (Strand 2000, andre kilder).

6. Videre arbeid

6.1 Prioriterte oppgaver

Forvaltningen av biologisk mangfold krever gode registreringer og lett tilgjengelige kart og datasett. Digitalisering av alle viktige naturtyper er også en forutsetning for å sikre brukervennlighet i kommunen. Eksport av nøkkeldata fra databasen Natur2000 til egenskapstabell i GIS-programmet som benyttes, kan være nyttig for å gi utfyllende opplysninger ved bruk av digitale kart. Opplysninger som kommer til etter avsluttet naturtypekartleggingsprosjekt, bør fortløpende kvalitetssikres av kommunen og legges inn i databasen.

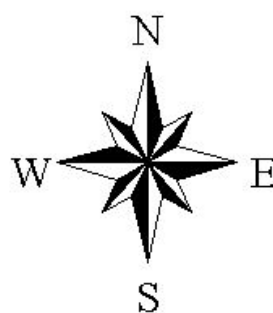
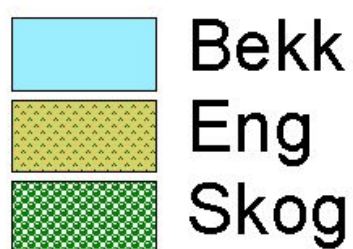
I et prosjekt av denne typen, er det nærmest "uendelige" muligheter for utfyllende undersøkelser. I det videre arbeidet med biologisk mangfold i Lørenskog, bør det prioriteres å få utarbeidet en plan for sikring og gjenskaping av artsrike naturtyper i kulturlandskapet. Ellers er det påvist høy diversitet av øyestikkere i Losbyelva i forbindelse med utbygging til golfbane. Det bør vurderes å foreta nye undersøkelser i dette området samt i områdene nordover til Fjellhamarelva for å få oppdatert kunnskap om denne artsgruppen. Ellingsrudelva er et vassdrag hvor det er foretatt få undersøkelser av vanntilknyttede arter. Det bør vurderes et samarbeid med Oslo kommune for å få bedret kunnskapen om dette vassdraget.

I Vedlegg 1 er alle lokaliteter listet hvor det kan være store eller mindre skjøtselsbehov. På disse lokalitetene er skjøtsel en betingelse for å sikre og øke de biologiske kvalitetene.

6.2 Restaurering av elvenatur Øst for Knatten

Fra gammelt av har Losbydalen fra Losby til Fjellhamarelva trolig vært et stort våtmarksområde med skog og myr og kroksjøer som ble laget av den meanderende elven. Store deler av disse kvalitetene er blitt borte under opparbeiding av området til jordbruksformål. Nedenfor har vi laget en enkel skisse for hvordan en kan tenke seg å tilbakeføre et område til hvordan det kan ha sett ut tidligere (figur 2). Området øst for Knatten inneholder allerede en meanderende del av Losbyelva, samt Fjellhamarelva sitt gamle løp rundt Knatten. Ved å grave opp å anlegge en kunstig kroksjø, samt dammer vil vi øke overflatearealet med vann. Gråor bør prioriteres som treslag får å få frem skog rundt vannlokalitetene.

Knatten øst

Figur 2. Skjematisk forslag til et tenkt, restaurert, våtmarksområdet øst for Knatten.

7. Litteratur

All litteratur fra basen er gjengitt her

- Andersen, A. 1990. Limnologiske undersøkelser i Fjellhamarvassdraget. Lørenskog kommune
- Balkøy, M. L. H. 1992. Losbydalen i Lørenskog. Idègrunnlag og forslag til tiltak i kulturlandskapet. Naturvernforbundet i Lørenskog.
- Berthelsen, A., Olerud, S. og Sigmond, E.M.O., 1996. Geologisk kart over Norge, berggrunnskart OSLO 1:250.000. Norges geologiske undersøkelse.
- Blindheim, T. 1999. Nøkkelpoter i skog i Lørenskog og Rælingen kommuner. Siste Sjanse-rapport 1999 - 5.
- Blindheim, T. Biologiske verdier på og rundt Ekerudmyra i Lørenskog kommune. Notat av 17. juli 2002.
- Bremnes, T. 1998. Registreringer av arter av bunndyr og fisk i Losbyelva i Losbyelva Spesialområde, Lørenskog kommune. Rapp. Lab. Ferskv. Økol. Innlandsfiske, Oslo, 175, 19 s.
- Dale, S., Andersen, G. S., Eie, K., Bergan, M., og Stensland, P. 2001. Guide til fuglelivet i Oslo og Akershus. Norsk ornitologisk forening, avdeling Oslo og Akershus.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999a Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. Trondheim: Direktoratet for naturforvaltning.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999b Kommunenes kartlegging av biologisk mangfold. Forekomster av lokal verdi - hvordan registrere?, pp. 3.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999c Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998, pp. 1-161.
- Flatby, S. 1992. Verdifulle kulturlandskap i Oslo og Akershus fylker, en foreløpig rapport. Fylkesmannen i Oslo/Akershus fylkeskommune, miljøvernavdelingen.
- Fylkesmannen i Oslo og Akershus. 1986. Viltområder i Lørenskog. Gaupe- og rådyrprosjektet i Sørøst-Norge, Informasjon 2001-2002, Norsk Institutt for Naturforskning.
- Gaarder G og Blindheim T. 1999. Nøkkelpotertyper i skog i Drangedal kommune. Siste Sjanse, rapport 1999: 3.
- Heggland, A. 1999. Nøkkelpoter i skog i Østmarka naturreservat og Ramstadslottet, Akershus. Siste Sjanse-rapport 1999 - 6.
- Heggland, A. og Gaarder, G. 2001. Naturtyper i Drangedal. Kartlegging og verdiklassifisering av naturtyper i Drangedal kommune, Telemark. Siste Sjanse rapport 2001 (in prep.)
- Høiland, K. & Wergeland Krog, O. 1999 Hemmelighetskremmeri eller ansvarliggjøring? Blyttia 57, 10-13.
- Høiland, K. 1988. Truede planter i Oslo og Akershus. Økoforsk rapport.
- Korsmo, H. og Svalastog, D., 1993. Inventering av verneverdig barskog i Akershus og Oslo. NINA oppdragsmelding 227, Norsk institutt for naturforskning, Oslo. 1-128 s.
- Korsmo, H., 1995. Befaringsrapport fra Østmarka 9. november 1995. Notat.
- Kragset, V., 2002. Vurdering av elgbestanden i Østmarka høsten 2002. Utmarksavdelingen for Akershus og Østfold. 21 s.
- Lindblad, I. 1996. Skogområder i Øst-Norge registrert av Siste Sjanse. NOA-rapport 1996-1.
- Lørenskog kommune, 1998. Natursti - Skullerud gård, Lørenskog. Lørenskog kommune v/prosjektgruppe.
- Lørenskog kommune, 2002. Vern av 81,8 daa i Skullerud skog, utskrift av møtebok fra kommunestyremøte 11. september 2002.
- Mauritzen, M., Olsen, K. M., Koj, J. og Rigstad, K. 1997. Rapport fra Norsk Zoologisk forenings registrering av pattedyr i losbydalen. NZF.
- Moe, S., R. 1996. Bever i Østmarka. IBN - Viltrapport No. 3.
- Moen, A., 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss, 199 s.
- Naturkart DA. 2000 Natur2000. Database for FilemakerPro. Programmert av Ola Wergeland Krog og Håkon Borch.
- Olsvik, H. 1996. Vurdering av konsekvenser for truede og sårbare øyestikkerarter i Losbyelva, Losby, Lørenskog, Akershus, i tilfelle utbygging av golfbane og kanalisering av elva. Notat.
- Oslo kommune, 1990. Vegetasjonskart Oslo, Nøkklevann -kartblad CP 044, måletokk 1:10.000.
- Reiso, S. 2002 Vilt og viltområder i Lørenskog kommune: Siste Sjanse rapport 2002-5.
- Rikheim, T. 2001. Landskapsanalyse av jordbrukslandskapet i Lørenskog, utmarksavdelingen for Akershus og Østfold.
- Solås, A. og Røssok, Ø. 1994. Undersøkelse av nordlige deler av Østmarka naturreservat. Notat.
- Starholm, T., Hagen, Ø. og Dale, S. 1997. Fugleregistreringer i Losbydalen. Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Oslo og Akershus.
- Strand, L. Å. 2000 Dammer i Rælingen undersøkt vår og sommer år 2000. Notat, pp. 1.
- Strand, L. Å. og Paulsen, B. N. 2000. Amfibieutbredelse i Lørenskog kommune. Lørenskog kommune, FM i Oslo og Akershus.

- Sørensen, O., J. 1977. Viltområder i Akershus. Rapport fra arbeidet med viltområdekartleggingen i Akershus 1976. Institutt for naturfovaltning, NLH.
- Sørlibråten, O., 1998. Inventering av terrestre insekter i Losbydalen spesialområde. Biologisk institutt, Blinderen, Oslo. 1-21 s
- Thygeson, A. S. 2003. Registrering av nøkkelbiotoper, restaureringsbiotoper og hensynsområder på Losby Bruk, Lørenskog/Rælingen kommune, NORSKOG rapport 2003-1.
- Thygeson, A. S. og Ims, R. A. 2002. The effect of forest clearcutting in Norway on the community of saproxylic beetles on aspen. *Biological Conservation* 106(3): 347-357
- Torp, B. 1998. Planbeskrivelse, Reguleringsplan for Losbydalen spesialområde, plan nr. 43-8-03. Lørenskog kommune.
- Torp, B. 2000 Miljøtilstanden i Lørenskog kommune, beskrivelse av naturgrunnlag og befolkning. Utskrift av møtebok 075/01., pp. 4-6: Lørenskog kommune.
- Wandås, E. 2001. Bever i Lørenskog Kommune. Hovedprosjekt, Høgskolen i Gjøvik.

Vedlegg 1: Områder som krever skjøtsel

Lokalitetsnummer	Navn
4	Bjørndalen
5	Losbydalen
6	Bjørnholt vest
8	Kirkerud
9	Steinbråtan
10	Tangen
13	Kurlandseika
15	Østby nord
26	Vestereng
87	Bjørndalen II
89	Østbyenga
91	Bårli sør
95	Bakkerud vest
11	Nordlimyra
104	Losbyaska

Vedlegg 2: Liste over registrerte karplanter i Lørenskog kommune, totalt 413 arter av 1860 poster i basen (blanding av bokmål og nynorsk navnsetting i lista).

Abrodd	Engsoleie	Hassel	Liljekonvall
Alm	Engsvingel	Hegg	Linbendel
Alsikekløver	Engsyre	Hengeaks	Lind
Amerikamjølke	Engtjæreblom	Hengebjørk	Linnea
Arve	Ettårsknavel	Hengeving	Lintorskemunn
Arve ssp. vulgare	Evjesoleie	Hestehov	Lodnebregne
Ask	Fagerfredlaus	Hesterumpe	Lundrapp
Aurikkelsveve	Fagerklokke	Hornblad	Lusegras
Ballblom	Finnskjegg	Hundegras	Lyssiv
Beitemarikåpe	Firblad	Hundekjeks	Lækjesteinkløver
Beitesveve	Firkantperikum	Hundekvein	Maiblom
Bekkeblom	Fjellflok	Hundekveke	Mannasøtgras
Bekkekarse	Flaskestarr	Hvit nøkkerose	Markfrytle
Bekkestjerneblom	latrapp	Hvitbladtistel	Markjordbær
Bekkeveronika	Flatsiv	Hvitkløver	Markrapp
Bitterbergknapp	Flekkgrisøre	Hvitlyng	Maurarve
Bjønnskjegg	Flekkmarihand	Hvitmaure	Meldestokk
Bjørk	Flikbrønse	Hvitmyrak	Melkerot
Bladfaks	Flôtgras	Hvitsteinkløver	Mjuksivaks
Bleikstarr	Fredlaus	Hvitveis	Mjødurt
Blokkebær	Fredløs	Høgmole	Molte
Blygmjølke	Frynsestorr	Hønsegras	Moskuskattost
Blærerot sp.	Frømelde	Hårfrytle	Myksivaks
Blærestarr	Fugletelg	Hårsvæve	Myrfiol
Blåbær	Fuglevikke	Istervier	Myrhatt
Blåhegg	Furu	Jordrøyk	Myrkongle
Blåklokke	Føllblom	Kanadagullris	Myrmaure
Blåknapp	Gaukesyre	Kantkonvall	Myrmjølke
Blåkoll	Geitrams	Karve	Myrrapp
Blåtopp	Geittelg	Kattehale	Myrtistel
Blåveis	Gjeldkarve	Kjempepiggnopp ssp.	Myske
Brei dunkjevle	Gjerdevikke	microcarpum	Myskegras
Bringebær	Gjetartaske	Kjempesoleie	Nattlys
Broddtelg	Gjöksyre	Klistersvineblom	Nikkevintergrønn
Brunnkarse	Glansmarikåpe	Knappsiv	Norsk mure
Brunrot	Glatteveronika	Knebergknapp	Nyseryllik
Brønnkarse	Gran	Knereverumpe	Olavsstake
Bråtestorr	Grasstjerneblom	Knollerteknapp	Ormetelg
Bueforglemmegei	Grastjønna	Korallrot	Osp
Bukkeblad	Groblad	Kornstorr	Paddesiv
Burot	Grønnstarr	Korsknapp	Parkslirekne
Dagfiol	Grønt hønsegras	Korsved	Pengeurt
Dauvnesle	Gråor	Kranskonvall	Perlevintergrønn
Dikeforglemmegei	Gråselje	Kratffiol	Pors
Dikeminneblom	Gråstarr	Kratthumleblom	Prestekrage
Dikesoldogg	Gråøyentrøst	Krattmjølke	Prikkperikum
Dunbjørk	Gul frøstjerne	Kratteklirekne	Raigras
Duskmyrull	Gul nøkkerose	Krekling	Raudt hønsegras
Duskull	Gulaks	Krusetistel	Reinfann
Dystarr	Guldå	Krushøymol	Revebjelle
Einer	Gulflatbelg	Krypkevein	Rogn
Einstape	Gulldusk	Krypsiv	Rukkerose
Elvesnelle	Gullris	Krypsoleie	Rundskolm
Engfiol	Gulmaure	Kvass-starr	Rundsoldogg
Engfrytle	Gulstarr	Kvassdå	Russekal
Enghumleblom	Gåsemure	Kveke	Ryllik
Engknoppurt	Hagelupin	Kvitdodre	Ryllsiv
Engkvein	Hagepastinakk	Kysttjønna	Rød jonsokblom
Engnellik	Hanekam	Lappvier	Rødhyll
Engrapp	Haredylle	Laukurt	Rødkløver
Engraudtopp	Haremat	Leddved	Rødknapp
Engreverumpe	Harerug	Legeveronika	Rødsvingel
Engsnelle	Harestarr	Lerkespore	Rødtvetann

Røsslyng	Småmarimjelle	Strutseving	Tyttebær
Salix sp.	Smånøkkel	Sumphaukeskjegg	Ugrasbalderbrå
Sambustorr	Småpiggeknope	Sumpmaure	Ugrasklokke
Sauesvingel	Smårapp	Svalbardgeitsvingel	Ugrasløvetann
Sauetelg	Smårørkvein	Svartburkne	Ullborre
Selje	Småsyre	Svartor	Vanleg høymole
Selsnepe	Småtranebær	Svartvier	Vanleg tungras
Sennegras	Snauveronika	Sveltstorr	Vannslirekne
Sibirkornell	Snerprørkvein	Sveltull	Vassarve
Sibirvalmue	Snigleskolm	Sverdlije	Vassgro
Sisselrot	Solblom	Svinemelde	Vasshøymol
Sivblom	Solbær	Syrin	Vasspepper
Sjøsivaks	Solsikke	Sølvbunke	Vassreverumpe
Skjermesveve	Sommereik	Sølvmore	Vassrørkvein
Skjoldbærer	Spisslønn	Taggsalat	Vegsennep
Skjørlok	Springfrø	Takrør	Vegtistel
Skogburkne	Stakekarse	Teiebær	Veikveronika
Skogfiol	Stankstorkenebb	Tepperot	Veitistel
Skoggråurt	Stemorsblom	Tettstorr	Vendelrot
Skogkløver	Stikkelsbær	Timotei	Villrips
Skogrørkvein	Stivdylle	Tiriltunge	Vinterkarse
Skogsalat	Stjernemarikåpe	Tjønnskaks	Vrangdå
Skogsiv	Stjernestarr	Torvmyrull	Våרתeknapp
Skogsivaks	Stolpestorr	Torvull	Vårkål
Skogsnelle	Stor andemat	Tranebær	Vårpengeurt
Skogstjerne	Stor myrfiol	Triltunge	Ørevier
Skogstjerneblom	Stor nøkkerose	Trollbær	Åkerdylle
Skogstorkenebb	Storarve	Trollhegg	Åkerforglemmegei
Skogsveve	Storborre	Trollurt	Åkergråurt
Skogsvinerot	Storklokke	Trådsiv	Åkergull
Skogvikke	Storkonvall	Trådstorr	Åkerminneblom
Skvallerkål	Storkvein	Tunarve	Åkermynte
Slirestorr	Stormarimjelle	Tunbalderbrå	Åkerreddik
Slyngsøtvier	Stormaure	Tungras	Åkersennep
Sløke	Stornesle	Tunrapp	Åkersnelle
Slåttestarr	Storsyre	Tunsaltgras	Åkerstemorsblom
Smalsoldogg	Stortranebær	Turt	Åkersvineblom
Smyle	Strandrør	Tveskjeggveronika	Åkersvinerot
Smørbutikk	Strandvindell	Tyrihjelm	Åkertistel
Småborre	Strengstarr	Tysbast	Åkervortemelk
Småengkall	Stri kråkefot	Tysk more	

Vedlegg 3: Kort lokalitetsinformasjon

4 - Bjørndalen - Naturbeitemark - Lokalt viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Gammel kulturlandskap hvor beite er gjenopptatt.

5 - Losbydalen - Sammensatte kulturlandskap - Svært viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (1)
Sammensatt kulturlandskap på marine avsetninger som inkluderer beiter, åkermark og Losbyelva m/ kantsoner. Området er vurdert som et svært viktig viltområde.

6 - Bjørnholt vest - Småbiotoper - Lokalt viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Åkerholme med innslag av naturengarter.

7 - Svenskefurua - Store gamle trær - Viktig

Ant. rødlistede karplanter (1), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Stor gammel furu.

8 - Kirkerud - Naturbeitemark - Lokalt viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Hestebeite hvor de øvre delene muligens har vært beite og ikke åkerland i lang hevd. Enkelte naturengarter av karplanter finnes.

9 - Steinbråtan - Naturbeitemark - Lokalt viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Gammel beite- og åkermark som trenger restaurering.

10 - Tangen - Naturbeitemark - Lokalt viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Gammel beiteområde og åker som nå er i ferd med å gro igjen. For det biologiske mangfoldet er det tidligere slått og beitemark som ikke har vært gjødslet som er interessant.

11 - Nordlimyra - Fuktenger - Lokalt viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Fuktområde

12 - Lørenskog kirke - Gammel lauvskog - Lokalt viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Gjenvokst gammel beiteskog som nå domineres av løv.

13 - Kurlandseika - Store gamle trær - Viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Store gamle eiker er et potensielt viktig levested for sjeldne lav, moser, sopp og insekter.

14 - Kurland vest - Gammel lauvskog - Viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Løvskogsområde hvor skogen er kommet opp etter opphør av beite.

15 - Østby nord - Gammel lauvskog - Viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Løvskog på tidligere beitemark. De mest inntakt ravedalene med løvskog i kommunen. Viktig viltlokalitet

16 - Losbydalen viltområde - Viltområde -

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (10), andre rødlistede arter (0)
Svært viktig viltområde med sammensatt kulturlandskap på marine avsetninger som inkluderer beiter, åkermark og losbyelva m/ kantsoner.

19 - Lisæterkollen øst, dam - Naturlig fisketomme innsjøer og tjern - Svært viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (2), andre rødlistede arter (0)
Verdifull amfibielokalitet

20 - Iglestjernet - Naturlig fisketomme innsjøer og tjern - Svært viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (2), andre rødlistede arter (0)
Verdifull amfibielokalitet

21 - Losby, tjern på golfbanen - Dammer - Svært viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (1), andre rødlistede arter (0)
Verdifull amfibielokalitet

22 - Tretjerna, nordre tjern - Naturlig fisketomme innsjøer og tjern - Svært viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (2), andre rødlistede arter (0)
Verdifull amfibielokalitet

23 - Fiskelausen, Nordre myrdam - Naturlig fisketomme innsjøer og tjern - Svært viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (2), andre rødlistede arter (0)
Verdifull amfibielokalitet

24 - Svarttjern - Naturlig fisketomme innsjøer og tjern - Svært viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (1), andre rødlistede arter (0)
Verdifull amfibielokalitet

25 - Bårli, tundam - Dammer - Svært viktig

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (1), andre rødlistede arter (0)
Verdifull amfibielokalitet

-
- 26 - Vestereng - Naturbeitemark - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Den best intakte ugjødslede beitemarksflekken i kommunen. Flere naturengarter som prestekrage og aurikkelsveve er vanlige.
-
- 27 - Våler Nord, tundam - Dammer - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (1), andre rødlistede arter (0)
Verdifull amfibielokalitet
-
- 28 - Tretjerna dam, Sør Vest - Naturlig fisketomme innsjøer og tjern - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (1), andre rødlistede arter (0)
Verdifull amfibielokalitet
-
- 29 - Tretjerna dam, Sør Øst - Naturlig fisketomme innsjøer og tjern - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (1), andre rødlistede arter (0)
Verdifull amfibielokalitet
-
- 30 - Fiskelausen - Andre viktige forekomster - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (1), andre rødlistede arter (0)
Verdifull amfibielokalitet
-
- 31 - Endtjern - Andre viktige forekomster - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (1), andre rødlistede arter (0)
Verdifull amfibielokalitet
-
- 32 - Svartåsen vannmagasin - Dammer - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (1), andre rødlistede arter (0)
Verdifull amfibielokalitet
-
- 34 - Svarvestolsbrenna viltområde - Viltområde -**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Større sammenhengende viktig viltområde hovedsaklig for storfugl med skrinne furukoller og fuktige søkk.
-
- 38 - Langvannet - Rike kulturlandskapssjøer - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (1), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Næringsrikt vann med tilhørende rik kantvegetasjon. Viltbiotop.
-
- 39 - Lobyelva øvre II - Viktige bekkedrag - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (1), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (4)
Viktig del av viltområde og svært viktig bekkestreng for ferskvannsinsekter og karplanter.
-
- 40 - Finstadbekken - Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Tynn streng med løvskog langs meanderende bekk. Omgitt av vei og dyrkamark. Stedvis en del osp i tillegg til gråor som dominerer.
-
- 42 - Losbyelva Kirkerud-gml. Strømsveien - Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (1)
Meanderende bekkedrag av viktighet for vanntilknyttede insekter.
-
- 43 - Losbyelva - Nordlimyra - Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (1)
Viktig bekkedrag med meandersvinger.
-
- 44 - Breimåsan - Intakt lavlandsmyr - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Stor myr
-
- 45 - Blåsynnåsan - Intakt lavlandsmyr - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Større fattigmyr, viktig viltlokalitet
-
- 51 - Vestre Tonekollen viltområde - Viltområde -**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (1), andre rødlistede arter (0)
Viktig viltområde i osperikt landskap
-
- 53 - Langvannet nord II - Gammel lauvskog - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Eldre løvskog hovedsaklig av osp, men lønn, hegg og selje finnes også. Forholdsvis rik og fuktig vegetasjon.
-
- 60 - Langvannet sørvest - Andre viktige forekomster - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (1), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Viktige lokalitet for truet planteart.
-
- 75 - Ellingsrudelva sør - Viktige bekkedrag - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Viktig bekkedrag
-
- 76 - Østmarka naturreservat - Urskog/gammelskog - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (1), andre rødlistede arter (0)
Svært viktig viltområde i større sammenhengende gammel barskog med variert topografi og vegetasjon.
-
- 79 - Putredalen V - Viltlokalitet - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Viktig viltbiotop i gammel barblandingskog.
-
- 80 - Våler, beiteengdam - Dammer - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Dam på beiteeng

-
- 85 - Langvannet sørvest II - Andre viktige forekomster - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (1), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Viktige lokalitet for truet planteart.
-
- 86 - Langvannet sørvest III - Andre viktige forekomster - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (1), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Viktige lokalitet for truet planteart.
-
- 87 - Bjørndalen II - Slåtteeenger - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Liten vestvendt slåttemark med enkelte naturengplanter
-
- 88 - Ekerud - Andre viktige forekomster - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Fuktig område langs stilleflytende bekk. Gråor og vier krattskog.
-
- 89 - Østbyenga - Naturbeitemark - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Gammel beitemark som trenger skjøtsel.
-
- 90 - Skihytta nord - Gammel lauvskog - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Mindre løvskog med liten foss og sumpskog. Forholdsvis ung.
-
- 91 - Bårli sør - Naturbeitemark - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Beitemarker i ravinelandskap. Ikke beitet i 2000 under feltkartlegging. Grasdominerte arealer med noen urter.
-
- 92 - Blåtjern nord - Urskog/gammelskog - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Gammel gran / furuskog som er en del av Ramstadsloftet naturreservat.
-
- 93 - Skårersletta - Gammel lauvskog - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Liten lomme med løvskog i ravineforsenkning. Yngre skog med potensiale på sikt for arter knyttet til eldre skog. Viktig villtomme i et eller meget fragmentert miljø.
-
- 94 - Vasshjulet - Gammel lauvskog - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (2)
Område med store gamle trær. Mest bjørk, men også osp og Hegg. Det er frodig undervegetasjon med mye urter. Det er gressbakker opp til veien på begge sider av elva. Den av de undersøkte insektlokalitetene i Losbydalen som har flest interessante insektfunn.
-
- 95 - Bakkerud vest - Fuktenger - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Fukteng med mjørdurt og vassørkvein som dominerende arter. Enga lå brakk i 1992.
-
- 96 - Skårer gård - Gammel lauvskog - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Liten løvskogsbiotop med innslag av noe edelløvtrær.
-
- 97 - Ellingsrudelva nord - Gammel lauvskog - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Eldre løvskog på fuktig og rik grunn i tilknytning til Ellingsrudelva.
-
- 98 - Styggevann / Linfjell vest - Urskog/gammelskog - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (6)
Barskogslokalitet med innslag av en del løv. Mye død ved, rikt feltsjikt og stor topografisk variasjon gjør området spesielt.
-
- 99 - Blåsyna - Urskog/gammelskog - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (1)
Større barskogsområde med gran og furuskog. Stedvis mye død ved, og rikt feltsjikt. Skogen er godt sjiktet, det finnes spredt med løvtrær. Noe sumpskog og liten bekkeløft i sør.
-
- 100 - Løkebrudalen - Urskog/gammelskog - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (5)
Gammel barskog hvor det er gjort funn av flere rødlistede sopparter. Innslag av grov osp.
-
- 101 - Losby, golfdam SØ Østmark - Dammer - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Dam på golfbane
-
- 102 - Losby, golfdam N Møllerenga - Dammer - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Dam på golfbane
-
- 103 - Losby, golfdam v Steinbråtan - Dammer - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Dam på golfbane
-
- 104 - Losbyaska - Store gamle trær - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Gammel hul ask på nordsiden av hotellet. Viktig levested for insekter, sopp og lav.
-
- 105 - Purkemyrene vest - Urskog/gammelskog - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Kontinuitetspreget barskog med innslag av lind og svartor, samt rasmark. Rik flora av karplanter.

-
- 106 - Tjuvdalen - Rikere sumpskog - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Sumpskog som ikke er skikkelig undersøkt av biolog.
-
- 107 - Kastmyra - Seterkollen sørvest - Urskog/gammelskog - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (2)
Kontinuitetspreget barskog. Biotopen preges av flersjiktet skog med liten spredning. Endel graner er grove. Det er en del død ved i biotopen, også en del grove gadd og læger. Svartorene har dannet sokkel. I skrånningen finnes mange overhengende bergvegger.
-
- 108 - Høgmyrkollen vest - Urskog/gammelskog - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (4)
Kontinuitetspreget barskog med funn av flere rødlistearter knyttet til død ved.
-
- 109 - Mønekollen - Urskog/gammelskog - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (2)
-
- 110 - Makrellknatten nord - Rikere sumpskog - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
En av ytterst få rikere sumpskoger som ikke er grøftet i Østmarka. Biotopen har derfor stor verdi.
-
- 111 - Skålsjøkoia NØ - Gråor-heggeskog - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Rikere skog av forholdsvis ung alder, stort potensiale på sikt.
-
- 112 - Andersen østskrånning - Urskog/gammelskog - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (2)
Kontinuitetspreg gran og furuskog med større innslag av død ved. Funn av to rødlistede arter knyttet til død ved.
-
- 113 - Tonekollen vesle nord - Urskog/gammelskog - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Fattig gran/bjørkesumpskog som ikke er grøftet.
-
- 114 - Tonevann NØ - Gammel lauvskog - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (3)
Gammel løvskog med funn av rødlistede arter.
-
- 115 - Knurra - Urskog/gammelskog - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (5)
Gammel rik, kontinuitetspreget barskog med funn av rødlistede arter.
-
- 116 - Røyrvann sør - Gråor-heggeskog - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Fattig gran/bjørkesumpskog som ikke er grøftet.
-
- 205 - Fjellhammerelva I - Viktige bekkedrag - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (1), Ant. rødlistet vilt (1), andre rødlistede arter (2)
Elvestreng med lite kantvegetasjon av større trær, men rik på planter knyttet til næringsrikt vann.
-
- 206 - Fjellhammerelva II - Viktige bekkedrag - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (1)
Elvestreng med innslag av en del vanntilknyttede planter, forekomst av kreps.
-
- 207 - Fjellhammerelva III - Viktige bekkedrag - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (1)
Elvestreng med innslag av en del vanntilknyttede planter, forekomst av kreps.
-
- 208 - Fjellhammerelva IV - Viktige bekkedrag - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
-
- 209 - Langvannet Nord - Viktige bekkedrag - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Våtmark i forbindelse med Langvannet
-
- 210 - Vesletjern - Kilde og kildebekk - Svært viktig**
Ant. rødlistede karplanter (1), Ant. rødlistet vilt (1), andre rødlistede arter (0)
Lite vann med myr og sumpskogsvegetasjon rundt. I sør er det gjort funn av den rødlistede planten stor andemat. Funn av liten salamander
-
- 211 - Skullerudåsen - Urskog/gammelskog - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Gammel barskog med begynnende kontinuitetspreg.
-
- 212 - Lørenskog VGS - Urskog/gammelskog - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Frodig ravineskog.
-
- 213 - Mønevann Nordøst - -**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Våtmarksområde med store mengder flytetorv.
-
- 300 - Hanaborgåsen - Urskog/gammelskog - Lokalt viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Eldre granskog og svartorsumpskog i markert, vestvendt bekkedal.
-
- 301 - Hanaborgåsen-Svartjern - Rikere sumpskog - Viktig**
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Rik svartorsumpskog med høy grunnvannsstand.
-
- 304 - Tjuvåsen - Urskog/gammelskog - Lokalt viktig**

-Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Lørenskog kommune-

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Sumpskog og blokkmarkskog med gran.

305 - *Åmotdammen-vest* - Urskog/gammelskog - Lokalt viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Gammel granskog og gransumpskog, samt en del myrkantvegetasjon.

306 - *Svaraberget* - Urskog/gammelskog - Viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Rasmarskog og gammel granskog med mange viktige elementer for biologisk mangfold.

307 - *Kirkerudkollen-øst* - Rikere sumpskog - Lokalt viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Rikere sumpskog.

308 - *Bakkeruddalen* - Urskog/gammelskog - Viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Frodig rik dal. Gran er dominerende treslag, men det er et forholdsvis stort innslag av løvtrær.

309 - *Styggedalen / Grevlingdalen* - Urskog/gammelskog - Lokalt viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Frodig høgstaudeskog/rik sumpskog med tilgrensende rik skog på fastmark.

310 - *Tordenås-sør* - Gammel lauvskog - Lokalt viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Mindre ospesuksesjon med potensiale for fremtiden.

311 - *Bjørndalen / Dammen* - Urskog/gammelskog - Lokalt viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (1)
Eldre barskog med innslag av en del død ved.

312 - *Bjørndalen-sør* - Urskog/gammelskog - Lokalt viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Østvendt skråning ned mot nylagt vei. Tildels moserike bergvegger og rik markvegetasjon langs bekk i dalbunn. Liten skoglig kontinuitet, men skogen begynnel å bli noe grov, god sjiktning.

313 - *Heggedalen nordvest* - Rikere sumpskog - Lokalt viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Mindre sumpskog med gran, svartor og bjørk.

315 - *Hestekollen-nordvest* - Rikere sumpskog - Lokalt viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Mindre sumpskogslokalitet med en del død ved.

317 - *Sundliene* - Gammel lauvskog - Viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Skog med stort løvinnslag, særlig av osp.

318 - *Brenninga-nord* - Urskog/gammelskog - Lokalt viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Middels gammel granskog i vestvendt drag.

319 - *Langvannet-vest* - Rikere sumpskog - Viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (0)
Biotopen inneholder både rikere svartorsumpskog og en del blåbærgranskog rundt denne. I sumpskogen er det mest svartor og noe gråor, enkelte viere, gran og selje. Gran og furu dominerer arealene utenfor sumpskogen.

400 - *Nordre Kytetjern* - Urskog/gammelskog - Viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (4)
Gammel granskog med kontinuitetspreg. Funn av to rødlistearter.

401 - *Krokvansskalven V* - Urskog/gammelskog - Viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (4)
Lokaliteten ble registrert av Ingunn Løvdaal 25.10.1999. Biotopen er grandominert, men med et betydelig innslag av løvsuksesjon og et mindre innslag av gran-bjørkesumpskog. Det er funnet flere signalarter som indikerer en hvis skoglig kontinuitet.

402 - *Nordre Krokvann S* - Urskog/gammelskog - Viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (2)
Nøkkelbiotopen ligger i østvendt li med varierende bratthet. Biotopen inkluderer både gammel granskog og en ospesuksesjon. Gran er dominerende treslag, men osp står for ca 40% av volumet av stående trær.

403 - *Tonekollen nord* - Urskog/gammelskog - Viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (4)
Biotopen har variert topografi med små koller og søkk. Lia er ikke bratt, men med gunstig eksposisjon (nord/østvendt). I tillegg til granskog, kommer løvsuksesjon inn som en biototype. Lågurtskog dominerer. Funn av to rødlistearter.

404 - *Østre Tonekollen* - Urskog/gammelskog - Viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (5)
Området er relativt kuppert, med små koller og søkk. Skogen er variert, med glissen lavfuruskog på toppene, og enkelte steder grov høybonitets granskog i søkkene. Funn av tre rødlistede sopparter.

405 - *Nordre Krokvann V* - Urskog/gammelskog - Svært viktig
Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (5)
Området er relativt kuppert, med små koller og søkk. Skogen er variert, med grov høybonitets granskog i søkkene. Det er en del død ved i området. En del interessante artsfunn ble gjort.

406 - *Isdalen* - Urskog/gammelskog - Viktig

-Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Lørenskog kommune-

Ant. rødlistede karplanter (0), Ant. rødlistet vilt (0), andre rødlistede arter (1)

Isdalen er en markert dal med intakt skogbilde. Det er myr med sumpskog i sør. Det er forøvrig stor variasjon i vegetasjonstyper i hele dalføret, fra blåbærskog og tørr lågurtbakke til frisk høystaude og storbregneskog.

Vedlegg 4: Oversiktskart over lokaliteter

Siste Sjanse arbeider for bevaring av biologisk mangfold. Fra starten i 1992 har vi tilegnet oss kunnskap og erfaring som vi mener ansvarlige forvaltere har nytte av. Vi har utviklet en metode for å finne frem til områder som er spesielt viktige for å kunne bevare artsmangfoldet i skog (nøkkelbiotoper). Den 1. juli 2000 ble gruppa omorganisert til en selvstendig stiftelse.

Siste Sjanse arbeider både profesjonelt og ideelt. I tillegg til å tilby konsulenttjenester, arbeider vi med opplysning, forbedringer av registreringsmetodikk og vi arrangerer fagseminarer og turer. En av grunnpilarene i stiftelsen er fagrådet som består av fagpersoner innen ulike felt av biologien. Fagrådet er en kunnskapsplattform for de ansatte i stiftelsen.

Siste Sjanse tilbyr naturkartlegging, både i skog og kulturlandskap. Vi har spisskompetanse innen botanikk, zoologi og økologi og tar på oss kartleggingsarbeid så vel som utredningsrettede prosjekter. Fylkesmenn, kommuner og skognæringen er våre viktigste oppdragsgivere.

Siste Sjanse utgir en rapportserie og en notatserie:

- Siste Sjanse-rapport er sammenstillinger fra større prosjekter. De inneholder helhetlige vurderinger eller resultater fra detaljerte utredninger.
- Siste Sjanse-notat er enklere publikasjoner.

Siste Sjanse
Maridalsveien 120
0461 OSLO
Tlf: 22716095
Internettadresse: www.sistesjanse.no